

Рукописи се не
враћају

Број 5 пара

Издаје сваки дан

Радничке Новине

 УРЕДНИШТВО
И
АДМИНИСТРАЦИЈА
ПАЛАЗИ СЕ
У ШТАМПАРИЈИ
„ГУТЕНБЕРГ“

ОРГАН СРПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

БОРБА РАСА

ИЛИ

БОРБА КАПИТАЛИСТИЧКИХ ИНТЕРЕСА?

[У овим данима, када се шовинистичку свију земаља уједињу да расире мржњу међу народима па да шу мржњу експлоатишу после у своју корист, згодна је изнећи мисли нашег нејрежаљенога Туцовића које је он, поводом питања о шакозваној германској најевди, развијао у Борби још почетком 1910 године: 1 књига, 5 број од 1 марта, у чланку под насловом „Германска опасност“.]

Да ли сукоби између народа потичу из разлика које леже у раси или не? Да ли узроци завојевачкој политици, од које страдају у првом реду пролетаријат и слаби народи, делају као резултат расинских особина народа или нарочитих историско-привредних прилика? Објашњавају ли се политичке тежње етнографијом или економијом?

У овом специјалном случају присталице теорије раса, теорије нарочите „германске“ опасности, имале би да даду одговор на питање: Зашто баш германска раса, којој се данас хоће да припише највећа насртљивост и незајажљивост, господари најмањим бројем туђих земаља и има најмање колонија? Када су остали народи, који представљају данас велике силе као што су Енглеска, Француска и Русија, освајали један по један део света, немачки је народ, раздробљен и потиштен, прокламовао преко своје класичне литературе и философије „слободу и једнакост свега што људски лик носи“. А један Шилер и Гете, Фихте и Кант извесно су толико достојни представници германске расе колико и Виљем II!

И много доцније, после рата 1871 и уједињења Немачке, највећи немачки дипломат Бизмарк изјављивао је да је Немачка „сашурирана“, *саша*, што значи да је у погледу своје територијалне својине и сфере политичке моћи постигла оно што јој је потребно.¹ Бизмарк је могао учинити ову изјаву из *дипломатских* обзира, плашећи се тако опасне коалиције Француске, Аустрије и Русије, са којом би Немачка опет допала положаја за време седмогодишње војне и изгубила тековине 1864 и 1871.² Да је Бизмарк имао те бриге, показује стварање Тројног Савеза, протежирање Аустро-Угарске у њеном продирању на Балкан и закључење уговора за узајамно осигурање са Русијом. Али овај низ Бизмаркових дипломатских потеза утврђује баш да је највећа политичка глава германске расе пре неколико десетина година сматрала да политички циљеви Немачке не прелазе границе *Европе* и да се могу измирити са њеним садашњим географским положајем. Бизмарк је знатним делом и пао због тога што се није

могао прилагодити гледишту да Немачка мора постати *светска* сила и да мора водити *светску* политику.

Тако је велики национални идеал немачког народа из прве половине XIX века постао и сувише узак при крају века, а Бизмаркову идеју о „сатурираности“ Немачке почели су одбацити као лудорију највећи његови обожаваоци. Један од тих, најтрезвенији писац немачке буржоазије о овим питањима, вели: „У сваком случају чиста је глупост говорити у апсолутном смислу, као у доба Бизмарково, да је немачки народ засићен или да се може заситити у својим европским границама“... Та мисао о нашој засићености, вели даље Рорбах, „мора из основа ишчезнути и начинити месеца *презвеној одлучности на борбу, најјаснијој и најпозитивнијој вољи за националном моћи: одлучности и вољи које потичу из сазнања да наш положај није сјајан, већ да се налазимо у кризи која је до највеће мере опасна, која изискује све наше моћи и која одлучује о нашој будућности у светској историји за векове, ако не и за увек*“.¹

Шта је узрок што национално уједињење, за којим су вековима тежиле толике генерације као за највишим циљем немачког народа, није више у стању да задовољи „германску расу“? Зашто данашње владајуће класе немачког народа осећају „кризу“ које се грозе, и после остварења опеваног и увенчаног националног ослобођења и уједињења? Што се тип германске расе почиње гледати у Дербургу и Виљему II, а не у представницима народа из борби за ослобођење и уједињење? Свакако интересантно питање!

Писац Рорбах заснива своје гледиште на прираштају становништва. Немачка је имала 1816 24·8 милиона, 1845 34·4, 1875 42·7, 1895 52·3, 1908 63·3. Према досадашњем прираштају Немачка ће имати 1825 80 милиона становника, а тада ће морати увозити храну са стране не за шестину, као данас, већ половину свога становништва. „*Чиме ћемо платити овај хлеб?*“ пита се Рорбах. „Ко купује из иностранства, мора за то дати нешто своје, новац или еспап — ми немамо никаквог природног производа толико да би њиме покрили вредност увезеног хлеба. ....Једно средство да се исхранимо, да купимо храну за све оне за које у Немачкој не успева јесте у томе да увозимо оне сировине са стране, да их прерађујемо, оплеменавамо, да устручавамо вредност производа које из њих стварамо према вредности материјала, и да нам тада овај *вишак вредности*

који је наш рад дао првобитној грађи плаћају други народи којима су наши производи потребни. Друго је средство ово: да ми сувишак наше продуктивне имовине ма у ком облику, уложимо на страни да за нас ради и да принос од ње уносимо у земљу у новцу или новчаној вредности као један трибут народа..... Али да ми тада *живимо од иностранства*, не може се опорети ничим, никаквим протестима ни опоменама, никаквим декламацијама ни анкетама. 800.000 људи је годишњи прираштај нашег становништва. Никакво оштроумље и напрезање не може дати храну за 800.000 са земљишта Немачке. Сваком годином расте број оних који морају да једу хлеб, купљен са стране, скоро за по један милион.... *Кад је тако, онда сва питања спољашње политике долазе за Немачку под гледиште стварања и одржања иностраних области за прођу еспапа, а то значи у првом реду у прекоморским земаљама.*“

За Рорбаха, као и за све владе капиталистичких држава, „одлучност на борбу“ и „воља за националном моћи“, као услови за *завојевање* туђих земаља и народа, потребни су као што је народу потребан хлеб! Али ово правдање колонијалне политике, ма како било вешто, стоји у оштром сукобу са голим фактима привредног живота. Потребу увоза хране нема данас само Немачка већ све индустријске државе. Правило је које важи за све земље: да подизање индустрије иеминовно води основној промени трговинског биланса; увоз почиње премашати извоз, и то тако да се све више увози храна а извозе фабриката. Са тога гледишта цео капиталистички свет, а не само Немачка, налази се данас у „кризи која је у највећој мери опасна“, јер све индустријске земље морају да увозе из *туђих* земаља све већу количину производа за исхрану свога фабричког варошког света, оног дела становништва које најбрже расте и бројно и по количини потреба. То вреди за све индустријске земље, имале колонија или немале. Најјача колонијална земља, Енглеска, храни своје становништво храном из Североамеричких Сједињених Држава а не из својих колонија.

Према томе, утицај рашћења становништва, и при данашњем привредном систему, на привредни живот упуњује на потребу све веће привредне *узајамности*, све живљег и слободнијег *саобраћаја* између земаља и континената. Политика капиталистичких влада, коју у Немачкој тако енергично заступа горњи писац, не само да не одговара потребама привредног живота, већ је највећа, супротност према тенденцији његовог развика и опасност по природно уједињење све веће *узајамности* изједну народа и народа, земље и земље. Јер, ако Немачка мора имати свој животницу под својом влашћу, то исто вреди и за остале земље. *Сукоб који отуда потиче*

не даде се решити оружјем. У толико горе по режим који другог пута нема!

НА БРЗУ РУКУ

Сезона честитака

Извештаји Прес-бироа кийше ових дана честиткама које са свих страна стижу срећној, пресрећној Србији. Рекао би човек да никад Србија, отикако за себе зна, није иливала у толикој радости и задовољству.

А док министри и разни команданти примају сваког сајта честитке и одговарају на честитке, дошле се цела Србија убрђује у једну огромну црну шамију; и само што с времена на време понеки изнемогли јецај увелене мајке, сестре, жене, оца и дејтеца узнемири ову ситрашну тишину, која шако пошсећа на тишину око самршничког одра, и увери нас да Србија још није сасвим преишворена у гробље...

БУГАРСКА И АУСТРИЈА

Народ, орган широких бугарских социјалиста, доноси у броју од среде под насловом: *Мало дипломатије*, овај чланак:

Пре кратког времена штампа је саопштила један чланак бившег румунског министра Таке Јонеску, штампан у „La Roumanie“. У њему Таке Јонеску пољмише с грофом Андрашијем и између осталог, вели:

„Маја 1913 граф Берхтолд је дао налог аустроугарском посланику у Букурешту да саопшти румунској влади — којој се беху обратиле Србија и Грчка, очекујући евентуално напад од стране Бугарске — да ће Аустрија бранити Бугарску с оружјем у руци“. Тиме се даваше на знање Румунији да ће је напасти Аустрија, ма да јој је савезница, ако се она успротиви уништењу Србије.

„Новоје Времеја“, пак, у броју од 28 прошлог месеца оштампало је два важна телеграма, измењана 27 јула 1913 и прочитана пре неколико недеља у талијанској Комори.

Први од та два телеграма је бившег талијанског министра спољних послова, Сан Ђулијана, председнику владе Ђолитију, који није био у Риму:

Аустрија саопштава нама и Немачкој своју намеру да пође против Србије и да свом нападу да одбранбени карактер, надајући се да се у случају „casus foederis“ (случај у коме наступа обавеза за заједничког ратовања. Ред.) може ослонити на Тројни Савез, што, по мом мишљењу, овде није случај. Ја сам намеран да се заједно с Немачком заузмем да се спречи аустријски напад, али можда ће бити потребно отворено рећи да ми оваквој акцији не признајемо одбранбени карактер и да због тога нећемо у њој гледати „casus foederis“.

Други телеграм је одговор Ђолитијев маркизу Сан Ђулијанију:

„Ако Аустрија предузме акцију против Србије, очигледно да не може бити никаквог „casus foederis“. Она ће радити на властиту одговорност. То јој треба рећи најодлучније и желети је да Немачка одврати Аустрију од те опасне авантуре“.

Како чланак у „La Roumanie“ тако и ова два телеграма поткрепљују наше уверења да су се у очи нашег рата са савезницима водили *преговори између Бугарске и Аустроугарске*, и да је у одлучном моменту Бугарска била *намањена и ошављена на цедицу*.

¹ Dr. Paul Rohrbach, Deutschland unter den Weltvölkern. S. 11.

² Исти писац, страна 33 и даље.

¹ Исти писац, стр. 26.

Јучерањи *Журнал де Балкан* доноси ову вест од свог специјалног дописника из Софије:

У овдашњим дипломатским круговима сматра се да су напори оних који су ставили себи у задатак да приближе Србију Бугарској отишли један корак унапред у повољном смислу. Међутим, *сматра се да ће се преговори повлачити све до краја јануара*.

ЗА СРПСКУ ДЕЦУ

Преко сто најугледнијих листова Сједињених Америчких Држава учинили су апел америчкој деци да се скупе добровољни прилози искључиво као божићни поклон у најнужнијим стварима за децу ратујућих европских држава. Тај апел имао је огромног одзива. Скупљено је ствари у вредности од преко 15 милиона динара. Ови су поклони упућени из Њујорка 1. новембра лађом „Жасон“. На своме путу лађа се задржавала у главним пристаништима у којима су одвојени поклони за Енглеску, Француску, Немачку, Русију, Аустрију, Белгију и Црну Гору. Назад лађа је приспела у Солун са поклонима намењеним српској деци. Ови поклони, три пуна вагона, стижу ових дана у Србију. Г. Волика, посланик Северо-Америчке Републике на нашем двору, од неколико дана бави се у нашој средини. Он ће уз помоћ нарочитог одбора под председништвом Његовог Преосвешт. Владике Нишког настојавати да се ови поклони његових суграђана раздаду сиротој деци наших ратника.

Г. Џемс Киле уредник чикашког „Хералда“ уложио је много труда око прикупљања ових поклона.

ИЗ ДАНА У ДАН

За Србе. — Уредништво великог московског листа „Рускоје Слово“ отворило је упис добровољних прилога за помоћ српским рањеницима и породицама изгинулих српских ратника. Само уредништво уписало је са своје стране 3000 рубаља.

Наше саучешће. — Другу Душану Поповићу, уреднику „Радничких Новина“ погинуо је у рату брат Мирко Поповић, резервни пешад. капетан и професор Ужичке гимназије. Изјављујемо наше искрено саучешће другу Душану и његовој породици.

Наша туга за Туцовићем

Уредништву Радничких Новина

Кад чух ужасну вест да нам је наш мили Туца погинуо ја нисам веровао, ја нисам хтео да верујем, да нам је нестало њега, Туцовића, којег смо највише вољели, који је, који би највише за нас урадио.

Али на жалост то је тачно: њега нема више! Ми пролетери, ми лајци у наци имамо највише разлога да жалимо за нашим милим Туцовићем, јер нећемо имати више њега који нам је својим умом као буктињом осветљавао пут којим требамо грдити.

Слава ти добри Туцо! Тебе пролетаријат Србије неће, не сме заборавити.

Бугрија

Мил. Барајевић
рад. обућарски

Уредништву Радничких Новина

„Знај да је Д. Туцовић погинуо и да сам га видео мртвог и да сам целе ноћи преседео поред њега мртвог. Погинуо је са отвореним очима и тако је и у земљу отишао,“ пише ми са бојишта један друг. Међутим прва ужасна вест о Туцовићевој смрти затекла ме је на путу и та страшна вест раширила се мислим брзином електричне струје широм целе Србије. Јер где сам се год налазио та ме је најстрашнија вест у целом мом живо-

ту свуда пратила: у возу, на улици, у кафани... Несоцијалисти су са неком тајанственошћу говорили: „погинуо је Туцовић, вођа социјалиста“. Другови су пак са запрепашћеношћу примали ту вест и са отвореном жалошћу друговима је саопштавали: „погинуо нам је Туца“.

Слушао сам га само једанпут, али и то је било довољно да ми остане у најживљој памети. Говорио је, то је било на једној вечеринки пред први рат, о походу Наполеоновог на Русију. Све су очи биле са затегнутошћу управљене на њега, а он хладан као статуа, са одличним ораторским способностима, износио је ратне ужасе. Сви су у себи осећали саучешће према изгладнелим, прозебленим војницима, и гушање према власницима који су их гурали на касапницу. — Ко ће нам сада причати о крвавим делима још куд и камо крвавијих власника!

Туцовић је за наш покрет, коме су баш у ова времена потребни људи ње-

гових способности, огроман губитак. Али сав његов досадањи теоријски (за Агитатор селаци веле да је „право јеванђеље“) и практичан рад довољан је да га стави на место највећих и најзаслужнијих људи пролетерске Србије. Жалост наша за њим биће велика и дуготрајна. Нека нам једина утеха буде то што ће циљ коме је он тежио и на коме је целог живота радио, најзад победити.

Нека му је вечита слава!

3. децембра 1914. г.

Наталинци.

Драгољуб Сретеновић

Примите моје искрено и другарско саучешће за нашим племенитим и добрим другом Туцовићем — Туцом.

Слава Туци!

С другарским поздравом

Сава Ђурашиновић
типограф

ПОСЛЕДЊЕ ВЕСТИ

(ТЕЛЕГРАМИ ПРЕС-БИРОА)

Борба између Руса и Немаца

Петроград, 10. децембра. — На левој обали Пилице настављена је борба у области села Језержец и Ројкова Воља, на десет врта западно од Ново Мјасто.

На десној обали Пилице напредовали смо са успехом у области Томашова.

Напредовање у Галицији

Петроград, 10. децембра. — У Галицији имамо непрестано успеха. Утврђено је да смо у јужном току Висле заробили у току 7 и 8 децембра 66 официра и 5600 војника и запленили три топа и десет митраљеца.

Разбијен један немачки пук на Бзури

Петроград, 10. децембра. Званично. — Близу замка Јуков на Бзури, на 5 врта низ воду од Сохачена, ноћу између 9 и 10 децембра наше су трупе потпуно разбиле доста јака немачка одељења, која су била прешла десну обалу Бзуре. Један немачки пук готово је сав уништен. Тај је пук изгубио 5 митраљеца и заробили смо му 5 официра и 515 војника.

Ноћу између 9 и 10 и преко дан 10 децембра Немци су предузели једну серију јаких напада у пределу Болмон; сви су ти напади били одбијени.

Тан о Балкану

Париз, 11 децембра. — „Тан“ публикује текст говора кнеза Трубецкога и одговор Престолонаследника и додаје: Румунија, Грчка и Србија не могу пристати да балканска равнотежа буде поремећена у корист Аустрије или које друге балканске државе која би била са њом у споразуму. На против кад њихово национално јединство буде довршено, оне су склоне да остану верне истом принципу равнотеже и да остану од своје стране на исправку границе и компензације у Тракији, где основане бугарске аспирације могу бити задовољене. Русија потпомаже све споразуме у овоме смислу и гарантује њихово извршење.

Немачка и Португалија

Лондон, 10. децембра. — У Лисабону у Скуиштини, министар колонија јавио је за нови немачки напад на Анголу. Скуиштина је усвојила резолуцију, у којој се исказује њено поуздање у владу да ће бранити колоније, као и да ће дати снажног подстицаја припремама за интервенцију Португалије у садашњем европском рајлу, раме уз раме са Енглеском.

Око Пшемисла

Петроград, 10. децембра. — Аустријанци су код Пшемисла покушали нове испаде, при којима смо им уништили више чета, које су се биле истакле, а остатак заробили. У овом сукобу заузели смо војну пругу за врсту и по у дужину. Митраљеца, које смо запленили, употребили смо одмах против непријатеља.

У Карпатима

Петроград, 10. децембра. Гонећи у Карпатима Аустријанце, који су се повлачили, заробили смо 9. децембра још 30 официра и 1.500 војника.

Командант енглеске флоте

Петроград, 10. децембра. — Сир Кологан наименован је за главног команданта енглеске флоте.

Француски авијатичари

Петроград, 10. децембра. — Француски авијатичари бацили су бомбу на стоваришта брашна у Штрасбургу. Стоваришта су изгорела.

Французи напредују 150 метара

Париз, 10 децембра. Званично. — 9. децембра напредовали смо на разним тачкама фронта између мора и Лиса: 150 метара између мора и пута Њепор—Вестенд, 150 метара у области Стенитрат, Бишот. Уз сарадњу енглеске војске повратили смо село Живанши источно од Амијена. На Ену и у Шампањи било је артиљеријске борбе; наше су батерије нагониле непријатеља да напусти неколико ровова. Између железнице за Лаон и пута за Нешател, у области Перта и Ирли, освојили смо, после енергичне канонаде и два јуриша, и последњи део немачког фронта, који смо делимично били заузели 8 децембра.

Одбили смо један жесток немачки контра-напад и запленили смо један митраљески одред; код Мулен де Перта такође смо напредовали и то за 800 метара. Северо-источно од Босежура непријатељ је поново извршио један контра-напад, али је био одживен. У шуми Грири наше лево крило осетно је напредовало: у рововској дужини од 400 метара напредовало је за 100—150 метара. Бацили смо у ваздух две немачке линије. Код Фур де Пари разорили смо непријатељу два блиндирана заклона. На Мези је наша артиљерија ућуткала једну немачку батерију од 77 м.м. и једну од 15 с.м.

Борба на Пилици

Петроград, 10. децембра. — На обалама Пилице у пределу Иновлођ и низводно од овог места водиле су се упорне борбе. 10. овог м. успели смо да одбацимо Немце, који су пре тога били прешли на десну обалу Пилице и Ниде.

Борба на Висли

Петроград, 10. децембра. — 10. и 11. децембра водиле су се борбе на целом фронту и оне су биле нарочито огорчене у доњем току реке Ниде, између Вислице и Корчина. Та два дана заробили смо у овом пределу 57 официра и наше од 1500 војника.

На југу од Висле продужујемо успешно наше операције. У том пределу заробили смо 1500 војника.

На Кавказу

Петроград, 11. децембра. Званично. — Операције кавкаске војске — Акција се развија у пределу Олтинск. Наше трупе у пределу Саракмиша предузеле су офанзиву и одагнале су авангарде турске на целом фронту.

У пределу Вана непријатељ, после очајног отпора, повукао се с великим губитцима ка линији Сарај—Асулије.

Борба с авијатичарима

Париз, 11. децембра. — Француски авијатичари запалили су једно склониште „Цепелина“ у Брислу.

Два немачка аероплана оборена су на земљу код Бетуне и код Дишота.

Немачка мора да економизише

Петроград, 10. децембра. — Највеће немачке економисте објавиле су позив на немачко становништво, у коме му препоручују умереност у потрошњи животних намирница. Тај се позив свршава: Енглеска се решила да води рат до истребљења и да Немачку умори глађу.

О Г Л А С

Два продавца за Ниш тражи администрација Радничких Новина. Услови повољни. Обратити се штампарији Гутенберг.

Тражим мужа Крсту Јовановића, бравара аз Београда, редова VII пука II позива I батаљона, нека се јави својој породици у Лесковац.

Моли се сваки онај ко би знао да ме извести у којој се болници налази мој рањен син Ђорђе А. Станчић редов 3 чета 2 батаљ. 2 прекобројни пук комбиноване Дивиз. да се извести Алекса Станчић, Пирот. 2—3

Живојин Ђокић радн. опанчарски из Крагујевца Ненадовића бр. 32. тражи своју мајку Ђенодију и брата Радомира из села Пасковца ср. јадранског окр. подринског који су приликом бежања од Аустријанаца напустили своју кућу. Моли сваког ко ма шта буде о њима знао да му јави на горњу адресу. 2—10

Молим војника Милана Н., који ми је 19. новембра ов. год. приликом бежаније из Крагујевца предао на чување 1 куфер са још три мања пакетића на возом отпутовао — да дође за ствари у мој стан Рајићева ул. бр. 19. 3—3 Димитрије Н. Алемпијевић